



**2008/108471 Project Health, Safety and Environment (HSE) in the Work place, Bulgaria**  
**Проект 2008/108471 "Здравословни, безопасни и екологични условия на труд". България**

## **МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ**

### **ПОДОБРЯВАНЕ НА СОЦИАЛНИЯ ДИАЛОГ ЧРЕЗ УКРЕПВАНЕ КАПАЦИТЕТА НА КОМИТЕТИТЕ ПО УСЛОВИЯ НА ТРУД**

---

*24 и 25 март 2010 година, Хотел „Радисън Блу Гранд хотел”,  
пл. Народно събрание” 4*

## **БЪЛГАРСКИЯТ СОЦИАЛЕН ДИАЛОГ ПО БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА**

**ТОТЮ МЛАДЕНОВ – МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА**

**Уважаеми г-н Туре Ласе Би,**

**Уважаема г-жо Теодорсен,**

**Уважаеми представители на работодателите, на работниците и  
служителите,**

**Уважаеми дами и господа,**

За мен е удоволствие и чест като министър на труда и социалната политика да участвам в Международна конференция, посветена на подобряването на социалния диалог чрез укрепване на капацитета на Комитетите по условия на труд.

Искам специално да поздравя представителите на Норвежката програма за сътрудничество с България и Румъния, на Норвежката конфедерация на синдикатите и на Конфедерацията на независимите синдикати в България за усилията за реализирането на проекта „Здравословни, безопасни и екологични условия на труд” - България и за вниманието, което е отделено на капацитета на Комитетите по условия на труд. Това е едно доказателство за ангажиментите и отговорното партньорство за гарантиране на ефективна защита и достоен труд на работещите във всички сектори на икономиката.

Тази конференция е поредна крачка към обединяване усилията на институции от различни националности за намиране на рационалните пътища и успешно решаване на проблеми, свързани с осигуряване на безопасността и



*Проект с финансовата подкрепа на Правителството на Норвегия чрез  
Норвежката програма за сътрудничество за икономически растеж и устойчиво  
развитие в България*



здравето на работниците и служителите. Вашата решимост да изградите мрежа от Комитети по условия на труд в България е в съзвучие с целите на Стратегията на Република България по безопасност и здраве при работа 2008 – 2012 година, чрез която Правителството определи своята визия в тази област - България да бъде страна с високо качество и производителност на труда, основано на сигурни и безопасни условия на труд.

Стратегията насърчава държавните органи, организациите на работниците и служителите и на работодателите да поемат ангажимент за реализиране на мерки, насочени към осигуряване на благосъстояние при работа, като се отчитат промените на работното място и възникването на нови професионални рискове. Не могат да бъдат пренебрегнати и предизвикателствата, които поставя пред нас икономическата и финансовата криза. В тази връзка активната държавна политика е ориентирана към осигуряване на физическото, моралното и социалното благосъстояние на работещите, посредством развитие на законодателството, обучението и образованието, социалния диалог, общата социална отговорност и партньорството между всички участници в труда.

Националната политика за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд се формира и осъществява посредством съгласуване в рамките на изградени структури за тристранно сътрудничество на **национално, отраслово и регионално ниво**.

От м. март 1997 год. в България успешно функционира системата на тристранното сътрудничество, като една от основните и най-динамични форми на социалния диалог в областта на здравословните и безопасните условия на труд. С Постановление № 87 на Министерския съвет е създаден **Националния съвет по условия на труд** като постоянен трипартитен орган за осъществяване на координация, консултации и сътрудничество при разработването и провеждането на политиката за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд.

В Националния съвет участват:

1. **определени с акт на Министерския съвет представители на министерства** – Министерството на труда и социалната политика, Министерството на финансите, Министерството на здравеопазването, Министерството на икономиката, енергетиката и туризма, Министерството на околната среда и водите, Министерството на земеделието и храните, Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и Министерството на регионалното развитие и благоустройството;

2. **представители на национално представителните организации на работниците и служителите** (Конфедерация на независимите синдикати в България и Конфедерацията на труда „Подкрепа“) и **на работодателите** (Конфедерация на работодателите и индустриалците в България, Българска търговско-промишлена палата, Българска стопанска камара, БСЧП „Възраждане“, Съюз за стопанска инициатива, Асоциация на индустриалния капитал в България);

3. **представители на Националния осигурителен институт.**

Националният съвет се ръководи от председател и двама заместник-председатели, като председател е министърът на труда и социалната политика.



Заместник-председателите се определят ежегодно на ротационен принцип от представителите на организациите на работниците и служителите, и на работодателите на първото заседание на Националния съвет за календарната година.

**Основните функции и задачи на НСУТ са свързани със:**

- обсъждане състоянието на условията на труд и предлагане на мерки за подобряването им;
- обсъждане и даване на становища по проекти на нормативни актове;
- вземане на решения за създаването на отраслови и браншови структури за сътрудничество по условия на труд;
- създаване на помощни органи към съвета за решаването на специфични въпроси;
- координиране на дейността на органите, на които е възложено упражняването на контрол в областта на условията на труд;
- проучване и популяризиране на наш и чужд опит, организиране на национални конкурси, семинари и др.;

В изпълнение на своите функции и задачи НСУТ обсъжда годишния план за работа на ИА „Главна инспекция по труда“ преди утвърждаването му от министъра на труда и социалната политика и годишните отчети за дейността на агенцията.

НСУТ ежегодно съгласува и Програмата за работа и бюджета на фонд „Условия на труд“, както и Годишния доклад за дейността на фонда, преди утвърждаването им от министъра на труда и социалната политика.

Решенията в НСУТ се приемат с консенсус.

На основание чл. 41 на Закона за здравословни и безопасни условия на труд към отделни министерства и ведомства са изградени **Отраслови и браншови съвети по условия на труд**. Те се състоят от представители на националните отрасли или браншови федерации, съюзи и синдикати на представителните организации на работниците и служителите, на отрасловите или браншовите структури на представителните организации на работодателите и от равен на тях брой представители на съответното министерство или ведомство.

Отрасловите и браншовите съвети по условия на труд:

- анализират състоянието на дейността по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд в съответния отрасъл;
- организират разработването и обсъждат проекти на правила и изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, специфични за съответния отрасъл;
- проучват и популяризират опита, организират конкурси, семинари, акции и други;
- организират и провеждат обучение по правила, норми и методи, осигуряващи здравословни и безопасни условия на труд, на

работодателя, на длъжностни лица и на представителите на работниците и на служителите.

Доказателство за активен тристранен диалог на браншово и отраслово ниво е работата на съветите, изградени към Министерството на икономиката енергетиката и туризма, Министерството на здравеопазването, Министерството на транспорта, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и други отраслови министерства.

На регионално ниво тристранното сътрудничество се осъществява в рамките на **Регионални (областни и общински) съвети по условия на труд**. Те се състоят от представители на съществуващите регионални съюзи или организации на представителните организации на работниците и служителите и на работодателите и от равен на тях брой представители на областната администрация или на местните органи за самоуправление.

Регионалните съвети по условия на труд:

- приемат регионални програми за проучване и разработване на проекти за оптимизиране на условията на труд и ги представят на фонд "Условия на труд" за финансиране;
- обсъждат състоянието на дейността по осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд в региона или в отделни предприятия;
- координират дейността на териториалните органи по контрола на условията на труд;
- оказват съдействие на комитетите и групите по условия на труд за решаване на конкретни проблеми.

Към момента във всички 28 административно-териториални области има изградени областните съвети по условия на труд.

Като министър на труда и социалната политика, аз няма да детайлизирам и да правя подробни анализи на съвместната работа на правителството и социалните партньори в областта на безопасните и здравословни условия на труд. Но с гордост бих посочил, че благодарение на ефективния социален диалог на национално и браншово/отраслово ниво днес България е със законодателство хармонизирано и развиващо се в съответствие с правото и практиката на Европейската общност.

Със законодателството са определени нормите, конкретните изисквания и задължения за осигуряването на безопасността и здравето при работа, което по същество създава реална основа за реализиране на принципите на единния европейски пазар. Регламентирани са минималните изисквания, които работодателите трябва да изпълняват за осигуряване на безопасността и здравето на своите работници и служители. Създадена е основа за управление и планиране на дейността за осигуряване на безопасност и здраве при работа на основата на оценката на професионалните рискове. Задължително е осигуряването на медицинско наблюдение на работниците и служителите, както и предоставянето на необходимата информация и подходящо обучение, съобразени

с характера на извършваната работа и квалификацията на работещите. За постигане на справедливо разпределяне на осигурителната тежест между отделните работодатели и мотивация към безопасен и здравословен труд е разработена и функционира система за определяне на диференциран размер на осигурителните вноски за трудова злополука и професионална болест, в зависимост от степента на риска в различните сектори от икономиката. Въведено е задължително застраховане на работниците и служителите за риска „трудова злополука“.

Въведени са основните изисквания на Европейския съюз и Международната организация на труда за създаване на единен държавен контрол, като Република България е първата страна в централна и източна Европа, въвела интегрираното инспектиране по труда.

Уважаеми дами и господа,

Няма съмнение, че силното въздействие на Европейския социален модел доведе до положително развитие на редица системи в нашата страна, като повлия и на развитието на социалния диалог в областта на условията на труд. Европейските принципи за сътрудничество и партньорство, информиране и консултиране се разпростират не само на национално, браншово/отраслово и регионално ниво, но и на ниво предприятие.

Убеден съм, че няма как да се справим с предизвикателствата за защита на работещите, породени от глобалните икономически и социални промени, ако не се даде шанс на всички да бъдат част от формирането на управленски решения и политики, както на национално, така и на ниво предприятие. Да се проектира и ангажира обща активна роля на всеки участник в трудовия процес за изграждането на безопасна и здравословна работна среда. В тази връзка Законът за здравословни и безопасни условия на труд е поставил рамката - задължава работодателите да се консултират с работниците и служителите, или с техни представители, като създават възможност те да участват при:

- обсъждането и приемането на всички мерки, които се отнасят до здравето и безопасността на работниците и служителите;
- определянето на работници и служители, които ще извършват дейности по осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд, първа помощ, борба с пожарите и евакуацията на работещите;
- планирането и организацията на обучението на работниците и служителите по здравословните и безопасни условия на труд.

Изпълнението на тези задължения е постигнато с изискването за създаване на **комитети и групи по условия на труд в предприятието**.

В търговските дружества и в другите предприятия и организации с повече от 50 работници и служители се учредяват **комитети по условия на труд** в състав не повече от 10 души. Комитетът включва представители на работодателя и равен на тях брой представители на работещите по безопасност и здраве при работа. Мандатът на представителите на работниците и на служителите е 4-годишен, като предсрочното му прекратяване може да се поиска най-малко от една трета от общия брой на работниците и на служителите в предприятието и се приема с

мнозинство повече от една втора от присъстващите на общото събрание на работниците и служителите.

Председател на комитета по условия на труд е работодателят или негов представител, а заместник-председателят е представител на работещите по безопасност и здраве при работа. В работата на комитета по условия на труд могат да участват представители на контролните органи, на службата по трудова медицина и външни експерти.

Законът предвижда възможност в дружествата, предприятията и организациите с голям числен състав, сложна структура и териториална разпокъсаност могат да се изграждат освен комитети на равнище предприятие и комитети към съответните структурни звена.

В търговските дружества и в другите предприятия и организации с персонал от 5 до 50 работници и служители включително, както и в отделните структурни звена се изграждат **групи по условия на труд**.

Групата по условия на труд се състои от работодателя или ръководителя на съответното структурно звено и от един представител на работниците, избран на общо събрание на работниците и служителите.

Не може да се отрече ролята на **Комитетите и групите по условия на труд** в предприятията при решаване на проблемите, свързани със:

- цялостната дейност по опазване на здравето и осигуряване на безопасността на работещите;
- резултатите от оценката на професионалния риск и анализите на здравното състояние на работещите;
- работата на службите по трудова медицина;
- планиране и промени в технологията, организацията на труда и работните места;
- контрола по спазване на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд;
- състоянието на трудовия травматизъм и професионалната заболяемост;
- разработването на програми за информиране и обучение на работещите по правилата за здравословните и безопасните условия на труд.

Представителите на работещите в комитетите и групите по условия на труд имат право да изискват от работодателя да предприема необходимите мерки и да правят предложения за отстраняване на опасностите или за временно ограничаване на риска за здравето и безопасността. Функциите, които ЗЗБУТ им възлага, ги задължава да извършват и проверки по спазване на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд, както и да следят състоянието на трудовия травматизъм и професионалната заболяемост в предприятието. В тази връзка, ако преценят, че взетите от работодателя мерки не са достатъчни да

гарантират здравето и безопасността на работещите, те могат да сигнализират контролните органи.

Едно от условията за определяне на видовете работи, за които се установява намалено работно време и допълнителен платен годишен отпуск за работа при специфични условия и рискове за живота и здравето, които не могат да бъдат отстранени, ограничени или намалени, независимо от предприетите мерки е работодателят да проведе предварителни консултации с представители на работниците и служителите. След предварителни консултации с представителите на работниците и служителите, службата по трудова медицина и с комитета/групата по условия на труд се осигурява и безплатната храна и/или добавките към нея за работа при специфични условия и организация на труда.

Приетите разпоредби са продиктувани от необходимостта за засилване на диалога и насърчаването на взаимното доверие в рамките на предприятията, за да се подобри възможността за намиране на правилните и работещите решения, които да отговарят на динамиката в света на труда от една страна, а от друга - да осигуряват здравето, работоспособността и достойнството на работниците и служителите.

Опитът показва, че социалният диалог е се доказал като ефективен метод за защита на интересите на работещите и за договаряне и определяне на условията за наемане на работната сила. Той е ефикасен механизъм за разрешаване на различни проблеми на работното място и форма за участие на работниците и служителите при вземането на решения по въпроси, които засягат техните права и интереси. Ето защо неговата роля при провеждането на политиката в областта на безопасността и здравето следва да се развива и засилва, като се насърчават социалните партньори:

- активно да сътрудничат на правителството при разработване на национални програми по безопасност и здраве при работа;
- да осъществяват инициативи в контекста на секторния социален диалог и да гарантират, че представителите на работниците и служителите участват в системното управление на професионалните рискове;
- активно да популяризират основните принципи на превенция на рисковете за здравето и безопасността на работното място в предприятията, включително и по превенция на психосоциалните рискове;
- ефективно да сътрудничат за прилагане на правила за информиране, обучение и участие на работниците в дейностите по осигуряване на БЗР;
- да засилят, както на национално равнище, така и на ниво предприятие техническата помощ, чрез разработване на ръководства, методики, кодекси за „добри практики“ и други инструменти, предоставящи различни решения за прилагане на законодателството.

В заключение считам за важно да подчертая, че социалният диалог заема важно място и в програмата на Правителството на европейското развитие на България. Въз основа на активен и конструктивен социален диалог се реализират стратегическите цели на социалната политика, като в областта на безопасността и здравето при работа с приоритет се реализират мерки, гарантиращи висока степен на спазване на законодателството и повишаване на културата за превенция на професионалните рискове.

Нашите усилия обаче биха били безплодни без сътрудничеството и активната подкрепа на социалните партньори, защото след нормативното осигуряване на безопасността и здравето при работа се отваря широкото поле за изработване, популяризиране и прилагане на „добрите практики“, на корпоративната социална отговорност, чието развитие в значителна степен намалява рисковете на работното място и спомага за предотвратяването на трудовите злополуки и професионалните болести.

**БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!**